

Innspill til Stortingsmelding om gründere og oppstartsbedrifter

Kjære Næringsminister Jan Christian Vestre,

Jeg benytter herved anledningen til å dele noen konkrete råd og innspill i forbindelse med Deres invitasjon til innspillmøter for å fremme flere gründere og oppstartsbedrifter i Norge.

Som daglig leder i to oppstartsselskaper, Ecofishcircle og Gas2Feed, fokuserer vi på utvikling av teknologier for sirkulær matproduksjon basert på norske ressurser. Våre forretningsmodeller er forankret i problemene knyttet til det grønne skiftet, klimaendringer og den økende globale befolkningen. For å løse disse utfordringene effektivt, er det avgjørende å ha et system der beslutninger kan tas raskt, og hvor overgangen til et lavutslippssamfunn har et tydelig veikart med nødvendige push- og pull-strategier.

Norge står overfor en presserende utfordring: Vi har den laveste andelen av varer som sirkuleres tilbake i økonomien sammenlignet med andre europeiske land. Dette faktum er et tydelig tegn på et ineffektivt ressursutnyttelsessystem som ikke bare undergraver vår miljømessige bærekraft, men også hindrer våre ambisjoner om å gjennomføre et grønt skifte. For å sikre at økonomisk vekst skjer innenfor naturens tålegrenser, er det nødvendig med en betydelig innsats fra regjeringen. Det kreves en omfattende kursendring mot en sirkulær økonomi, ledet av tydelige og konkrete strategier både fra myndighetene og fra næringslivet.

I tillegg er det viktig for Norge å bli mer selvstendig når det gjelder ressursforsyning. Å styrke vår nasjonale ressursbase og redusere vår avhengighet av importerte varer, vil ikke bare øke vår økonomiske robusthet, men også bidra til å beskytte oss mot eksterne sårbarheter og sikre vår langsiktige bærekraft.

For å lykkes med denne omstillingen er det avgjørende å legge til rette for innovasjon og gründerskap. Bedriftene som utvikler løsninger på Norges største utfordringer, må oppleve smidighet i systemet og politisk velvilje. Dette betyr at det må være enkelt for dem å navigere gjennom byråkratiske prosesser og få tilgang til nødvendig støtte og ressurser. Regjeringen må være proaktiv i å legge til rette for et gunstig miljø for innovasjon og entreprenørskap, slik at disse bedriftene kan lykkes med sine forretningsideer og bidra til en bærekraftig fremtid for Norge.

Basert på våre erfaringer så lang, ønsker vi å peke på de viktigste **utfordringene** for gründere og oppstartsbedrifter som bør adresseres innenfor rammene i denne meldingen.

Vi ønsker at Norge utformer politikk og tiltak som støtter bærekraftige oppstartsselskaper som våre, og som legger til rette for en mer effektiv og grønn omstilling av økonomien.

Tilgang på kapital: En av de mest fremtredende utfordringene for gründere og oppstartsbedrifter er tilgangen til kapital. Mangel på finansielle ressurser hindrer mange spennende prosjekter fra å bli realisert og vokse. Dette gjelder spesielt i overgangen til en sirkulær økonomi, hvor aktørene

er gjensidig avhengige av hverandre, og hvor risikoen er betydelig høyere enn for tradisjonell industri. I denne konteksten blir det avgjørende å adressere spørsmål som hvem som skal etablere seg først og hvordan man kan stimulere til initiativer som fremmer symbiose mellom ulike industrielle etableringer. Dette krever ikke bare tilgang til kapital, men også strategiske tiltak som fremmer samarbeid og deling av ressurser mellom ulike aktører i økosystemet.

Dette inkluderer knapphet og restriksjoner i tilgangen til risikovillig kapital og kredittfasiliteter. I tillegg er det verdt å merke seg at institusjoner som Nysnø og Investinor har begrensninger når det gjelder investeringer i tidlige faser av selskaper. Dette kan skape en utfordrende situasjon for oppstartsbedrifter som er avhengige av tidlig fase-finansiering for å realisere sine ideer. Det er derfor behov for alternative finansieringsmekanismer og investeringsmodeller som tar sikte på å fylle dette gapet og støtte oppstartsselskaper i deres tidlige utviklingsfase.

Opprettelse av et gründerfond: Det bør etableres et fond som tilbyr tidligfase risikovillig kapital til gründere og oppstartsbedrifter. Dette fondet kan bidra til å løse utfordringen knyttet til kapitaltilgang ved å gi økonomisk støtte til lovende prosjekter og dermed øke sjansen for suksess i tillegg til at det vil gjøre det lettere å få bidrag fra privat risikokapital.

Byråkratiske hindringer: Byråkratiske hindringer utgjør en betydelig utfordring for gründere og oppstartsbedrifter. Komplekse og tidkrevende prosesser, sammen med reguleringer, kan hemme innovasjon og vekst i denne sektoren. For å realisere Norges ambisjoner innen omstilling til den grønne økonomien, er det avgjørende å forenkle byråkratiet. Mange oppstartsselskaper møter i dag byråkratiske godkjenningprosesser både sentralt, i fylket og i kommunen i tillegg til hos Statsforvalteren. Forenklinger vil ikke bare styrke effektiviteten og fremme innovasjon, men også sikre en smidigere offentlig sektor.

Ved å redusere byråkratiske hindringer kan vi fremme raskere implementering av grønne initiativer og tiltak. Dette vil akselerere overgangen til en mer bærekraftig økonomi og tiltrekke investeringer samtidig som det stimulerer innovasjon i næringslivet. Det er av avgjørende betydning å skape et miljø der gründere og bedrifter kan operere med større smidighet og fleksibilitet, slik at de kan reagere raskt på markedets behov og muligheter.

Videre må det settes i gang tiltak for å forbedre samarbeidet mellom ulike offentlige instanser. Unødvendig byråkrati oppstår ofte som følge av manglende koordinering mellom ulike deler av den offentlige forvaltningen. Styrking av samarbeidet og kommunikasjonen mellom disse instansene vil redusere overlapping av ansvarsområder og unngå dobbeltarbeid. Dette vil ikke bare forenkle prosesser og øke effektiviteten, men også frigjøre ressurser som kan brukes mer produktivt til å støtte gründere og oppstartsbedrifter. Å fremme en mer helhetlig tilnærming til forvaltningen vil være avgjørende for å skape et mer smidig og mottakelig offentlig system som bedre kan møte behovene til gründermiljøet og innovasjonssektoren.

Skattepolitikk og entreprenørskap: Skattepolitikken bør vurderes med tanke på dens innvirkning på entreprenørskap og innovasjon. En velformulert skattepolitikk kan fungere som et incitament for investeringer og risikotaking, samtidig som den oppmuntrer til langsiktig vekst. Dette inkluderer også en grundig vurdering av formuesskattens innvirkning på gründervirksomhet og potensielle endringer for å fremme et mer gunstig miljø for entreprenørskap og oppstartsbedrifter. Formuesskatten er spesielt skadelig for selskaper i tidlig fase som søker kapital i børsmarkedet, da verddivurderingen baseres på forventninger til fremtidig inntekt. Dette fører til dramatisk økning i formuesskatten, og straffer dermed eierne som har bidratt til å starte selskapet. Samtidig kan slike selskaper ikke dele ut utbytte da de trenger all kapital til egen vekst. Dette tvinger eierne til å selge aksjer for å dekke formuesskatten, i tillegg til å betale

gevinstskatt på salget. Resultatet er ofte redusert norsk eierskap, da utenlandske investorer er fritatt for denne skatten. I andre tilfeller hindrer dette vekst i selskapet på grunn av kapitalmangel, da eierne ønsker å unngå børsnotering på grunn av påfølgende skattebelastning.

Kapitalinsentiver for å investere i oppstartsbedrifter fremfor eiendom er et avgjørende element for å stimulere innovasjon og vekst i økonomien. Tradisjonelt har eiendomsinvesteringer vært attraktive på grunn av stabilitet og forutsigbarhet i tillegg til å være begunstiget med verdirabatt for formuesskatt. For å fremme dynamisk entreprenørskap og teknologisk utvikling, er det nødvendig med tiltak som favoriserer investeringer i nyskapende oppstartsbedrifter.

For det første kan skattemessige insentiver utformes for å gjøre investeringer i oppstartsbedrifter mer attraktive. Dette kan omfatte skattefradrag eller lavere skattesatser for investorer som velger å investere i tidlige faser av oppstartsbedrifter. Disse insentivene kan redusere investeringsrisikoen og øke tilgangen på kapital for oppstartsbedrifter, spesielt i deres mest sårbare og kapitalintensive tidlige stadier.

Videre kan differensierte skattesatser basert på investeringstype være en effektiv måte å tilskynde kapital til å bevege seg vekk fra eiendom og mot oppstartssektoren. Dette kan innebære lavere skattesatser for gevinster som oppnås gjennom investeringer i nyskapende oppstartsbedrifter sammenlignet med gevinster fra eiendomsinvesteringer. Slike insentiver kan oppmuntre investorer til å vurdere langsiktig verdiskapning gjennom oppstartsbedrifter fremfor kortsiktig fortjeneste fra eiendomsinvesteringer.

I tillegg kan offentlige programmer og støtteordninger bidra til å øke kapitalstrømmen til oppstartsbedrifter. Dette kan omfatte fond eller investeringsfond som er spesifikt rettet mot oppstartssektoren, samt skatteinsentiver for investorer i disse fondene. Ved å kombinere skattemessige insentiver med målrettede offentlige programmer, kan vi skape et mer attraktivt investeringsmiljø for oppstartsbedrifter og legge til rette for en mer diversifisert og dynamisk økonomi.

Bli en krevende kunde. Offentlige instanser kan betale for utviklingskontrakter for å løse konkrete problemer. Det kan føre til nye produkter og løsninger langt utover den opprinnelige problemstillingen. Et historisk eksempel er Statens julegave til Svalbard i 1984 da man fikk direkte TV sendinger via satellitt. For å gjøre det praktisk mulig, ble det utviklet en ny kodingsteknologi (D2Mac) som i neste omgang gjorde Tandberg til verdens ledende på videostreaming. Det grønne skiftet innbyr nå til liknende tenkning.

Tilgang til kraft: Dagens situasjon viser tydelige utfordringer for prosjekter innen det grønne segmentet, hvor tilgang til kraft er avgjørende. Med mindre den nødvendige kraften kan produseres lokalt på prosjektområdet, er man avhengig av tilkobling til strømmettet.

Kraftnett i Norge opererer som et naturlig monopol. Nettselskapene har en lovpålagt plikt til å koble til alle kraftprodusenter og større uttakskunder til strømmettet. Denne tilknytningsplikten innebærer at nettselskapene må svare på enhver henvendelse om forsvarlig tilknytning til nettet. Hvis det ikke er mulig å tilknytte på en forsvarlig måte, er nettselskapene forpliktet til å investere i og oppgradere det eksisterende nettet for å muliggjøre tilknytning.

Imidlertid er denne plikten også betinget av at bedrifter er villige til å betale for sin tilknytning og bruk av strømmettet, ofte i form av anleggsbidrag. Disse anleggsbidragene faktureres uavhengig av om prosjektene er fullfinansiert eller ikke, og dette utgjør en betydelig byrde for gründere og prosjekter innen det grønne segmentet. I tillegg er utbyggingstiden ofte lang, og det kan ta opptil

2 år før man faktisk får tilgang til strøm, selv om regningen for anleggsbidrag kommer umiddelbart. Denne situasjonen skaper betydelige utfordringer og kan virke hemmende for den grønne omstillingen og utviklingen av bærekraftige prosjekter.

Med vennlig hilsen

Smiljana Divjak

Smiljana Divjak

Daglig leder Ecofishcircle og Gas2Feed